

Sändlista

Ert tjänsteställe, handläggare
Johan Kristersson, Miljödepartementet,
08-405 91 72

Ert datum
2022-09-15

Er beteckning
M2022/01828

Vårt tjänsteställe, handläggare
Sofia Landstorp, sofia.landstorp@mil.se

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

Yttrande avseende Trafikanalys förslag som leder till transportsektorns klimatomställning (Rapport 2022:14)

Inledning

Försvarsmakten har beretts tillfälle att yttra sig över Trafikanalys rapport med förslag som leder till transportsektorns klimatomställning. Försvarsmakten lämnar följande synpunkter.

Övergripande

Försvarsmakten bedömer att utvecklingen mot ett mer transporteffektivt samhälle behöver planeras och byggas upp på sådan sätt att säkerhetsperspektiv, där resiliens och robusthet avseende risken för sabotage eller vapenverkan vid väpnat angrepp, omhändertas. Det perspektivet behöver hanteras samordnat för att minimera sårbarhet vid utformning av det framtida systemet för nationell elproduktion och eldistribution.

Avseende utvecklingen inom området hållbara drivmedel är det positivt att Trafikanalys, inte minst med anledning av möjligt inträde i Nato, särskilt pekar på behov av förmåga att ta emot och ge hjälp till andra nationer.

Försvarsmaktens behov

Rapporten lyfter fram omställningen bort från fossila bränslen som en central del i transportsektorns klimatomställning. I denna del gör Försvarsmakten bedömningen att det för tillfället saknas realistiska alternativ för att ersätta förbränningsmotorer som drivs med fossila bränslen inom Försvarsmaktens verksamhet.

(SLA)

Postadress
Försvarsmakten
107 85 Stockholm

Besöksadress
Lidingövägen 24

Telefon
08-788 75 00

Telefax
08-788 77 78

E-post, Internet
exp-hkv@mil.se
www.forsvarsmakten.se

Detta beror främst på två anledningar. Det ena är att fossilt drivmedel har en hög prestanda i form av räckvidd, lagringsbeständighet och klimattålighet samt att det i dagsläget har hög tillgänglighet. Den andra anledningen är att Försvarsmakten innehar och anskaffar stora mängder materiel som ska ha lång livslängd – upp mot 30 till 50 år, dvs. Försvarsmakten har längre omsättningstid på fordon och farkoster än civila aktörer. Av den sistnämnda anledningen förrådställs materiel under långa tider. Förnybara bränslen är inte lagringsbeständiga i samma höga grad som fossila bränslen vilket leder till att förrådsställd försvarsmateriel under fredstid riskerar att skadas vid användning av andra typer av bränslen, exempelvis genom tillväxt av mikroorganismer som kan leda till motorhaveri.

Nödvändiga beredskapskrav och krav på tillgänglighet och uthållighet i kris och krig, medför också att drivmedel och bränslen måste kunna beredskapslagras under lång tid utan att de kontamineras eller förstörs. Dessa omständigheter föranleder för närvarande ett beroende av fossila drivmedel och bränslen. Det utgör även grunden för att Försvarsmakten är undantagen från reduktionsplikten.

En viktig del av de utmaningar som tidigare har anförts av Försvarsmakten avseende energiomställningens och elektrifieringens påverkan på Försvarsmakten, som enskild representant för det militära försvaret, är även tillämpligt för övriga aktörer inom totalförsvaret¹.

Problematiken avseende lagringsbeständighet och annan klimattålighet hos drivmedel och bränslen är således en fråga som är utmärkande för totalförsvarets och det militära försvarets behov. Motsvarande klimatomställning i övriga samhället kan troligtvis i större utsträckning utgå från en mer eller mindre kontinuerlig omsättning av biobränslen, vilket inte kräver samma höga krav på lagringsbeständighet, åtminstone inte i fredstid. Problembilden, särskilt utifrån ett vidgat totalförsvarsperspektiv, kommer sig av behovet av att säkerställa uthållig och tillförlitlig drivmedelsförsörjning (alternativt elkraft för elektrifierade transportmedel) som möter fastställda beredskapskrav för operativ verksamhet i kris och krig.

En omställning från fossila drivmedel och bränslen kan även komma att påverka de miljötillstånd och anmälningar som Försvarsmakten verkar i enlighet med. Försvarsmaktens nuvarande tillstånd bygger på den nuvarande verksamheten och dagens tekniska lösningar. Vid en omställning bort från användningen av fossila bränslen och drivmedel kan andra tekniska lösningar och annan verksamhet krävas för att möta Försvarsmaktens behov. En sådan förändring kan även innebära behov av förändrade eller nya miljötillstånd eller anmälningar. Med hänsyn till tidsutdräkten för att erhålla tillstånd eller ändringar i enlighet med

¹ Exempelvis i Försvarsmaktens yttrande angående remiss betänkandet Utfasningsutredningen (SOU 2021:48), FM2021-16677:2, Remissvar avseende delbetänkandet "Sveriges globala klimatavtryck" (SOU 2022:15), FM2022-17416:2

miljöbalken krävs en långsiktighet i planeringen vid varje förändring som kan komma att påverka Försvarsmakten.

Totalförsvarets behov

Försvarsmakten vill påpeka att samhällets omställning till fossilfrihet kommer att påverka Försvarsmakten som enskild aktör, som beskrivits ovan, men även Sveriges samlade civila och militära försvarsförmåga, främst kopplat till behovet av beredskap avseende tillgång på förnybara bränslen, tillgänglighet gällande infrastruktur samt behovet av tillförlitliga försörjningskedjor.

Totalförsvaret bygger på samverkan mellan olika parter. En utmaning vid den fortsatta utvecklingen av totalförsvaret är bland annat att stora delar av näringslivet har en struktur med leveranser som sker ”just in time” utan lagerhållning. I och med de senaste årens erfarenheter av problemet med störda försörjningskedjor har dock betydelsen av robust leveransförmåga, inklusive lagerhållning, synliggjorts. Att allt fler företag förbättrar sin försörjningstrygghet är en för totalförsvaret positiv utveckling.

Inom ramen för totalförsvaret behöver nedanstående alternativ beaktas och kombineras vid utformningen av en robust försörjning:

- genom att Sverige kan säkerställa en inhemsk produktion av det som nationen behöver ha rådighet över, som råvaror och läkemedel,
- genom att teckna avtal med aktörer inom exempelvis näringslivet, eller
- genom lagstiftning, genom;
 - lagstiftning som träder i kraft vid höjd beredskap, exempelvis förfogandelagen (1978:262), där Försvarsmakten behov av civila resurser såsom transportmedel kan tillgodoses för att hantera totalförsvarets eller folkförsörjningens behov.
 - lagstiftning som ställer krav på att aktörerna ska ha ett beredskapslager, till exempel ska drivmedelsleverantörer inneha beredskapslager enligt lagen (2012:806) om beredskapslagring av olja.

För att det tredje alternativet ska vara möjligt erfordras att transportmedlen och arbetsmaskiner kan drivas under de rådande förutsättningar som uppstår vid kris och krig. I huvudsak kan två risker identifieras:

- 1) *Angrepp mot elproduktion:* Med anledning av förberedelser inför, alternativt i samband med, väpnat angrepp på Sverige får antagas att nationell elproduktion och eldistribution blir ett högt prioriterat mål för angriparen. En elektrifierad fordonsflotta (men även andra elektrifierade

transportmedel) kan därför komma att bli oanvändbar för totalförsvarets behov.

- 2) *Tillgång till drivmedel med erforderliga egenskaper:* Den del av fordonsflottan (men även andra transportmedel, samt resurser för generering av elektrisk nödkraft genom generatorverk/motsvarande) som framöver avses drivas av fossilfria drivmedel förutsätter, likväl Försvarsmaktens egna fordon/farkoster tillgång till drivmedel med erforderliga egenskaper avseende lagringsbeständighet och annan klimattålighet, exempelvis vid stark kyla. Försvarsmakten förordar att sådana egenskaper särskilt bör beaktas avseende statligt understödd utveckling av alternativa, fossilfria, drivmedel.

I rapporten lyfts förslaget att upphandla hållbart bränsle utöver reduktionsplikten motsvarande bränslebehovet för de statliga flygtransporterna, men att Försvarsmaktens flyg behöver utredas vidare. Försvarsmakten anser att en översyn av hur drivmedelsförsörjningen till totalförsvaret bör genomföras för att säkerställa driftsäkerhet och robusthet, dels under omställningsperioden till fossilfrihet, när råolja och fossila drivmedel förväntas importeras i allt mindre utsträckning, men även bortom år 2045.

I den del av rapporten som berör sjöfarten, anges ambitionen att alla fartyg som staten äger ska ha ett nära nollutsläpp år 2045, särskild hänsyn behöver dock tas till Försvarsmaktens behov för egna och andra länders fartyg. Försvarsmakten vill belysa att den statliga fartygstrafiken och Gotlandstrafiken är viktiga ur ett beredskapsperspektiv. Det är därför av vikt att planering och utformning av krav på myndigheters fartygsflotta är driftsäkert och robust även vid höjd beredskap.

Vad avser sjöfarten anges i rapporten att särskild hänsyn dock behöver tas till Försvarsmaktens behov för egna och andra länders fartyg. Försvarsmakten menar att detta även behöver beaktas för andra aktörer inom totalförsvaret, och för samtliga typer av fartyg, farkoster och fordon.

Uppföljning och informationsdelning

Försvarsmakten vill framhålla vikten av att försvarssekretess och säkerhetsskydd beaktas vid uppföljningen av klimatmålen och annan informationsinhämtning och informationsdelning som sker i samband med det arbetet.

- o 0 o -

I beredningen av detta ärende har chefsingenjör Staffan Strömbäck LEDS PLANEK, forskare Linus Fast LEDS INRI och försvarsjurist Stefan Ulfswärd LEDS JUR, deltagit.

Detta yttrande har beslutats/fattats av chef för totalförsvarsavdelningen, Torbjörn Sahlén. I den slutliga handläggningen har, som föredragande, senior hållbarhetsstrateg Sofia Landstorp LEDS TF, deltagit.

Sahlén, Torbjörn

Chef Totalförsvarsavdelningen

Handlingen är fastställd i Försvarsmaktens elektroniska dokument- och ärendehanteringssystem.

Sofia Landstorp

Sändlista

m.remissvar@regeringskansliet.se

Som orientering

Regeringskansliet (Försvarsdepartementet)
Försvarets materielverk
Försvarets radioanstalt
Totalförsvarets forskningsinstitut
Fortifikationsverket

Inom HKV som orientering

LEDS
PROD
INS
MUST